

הזנה בשיטת הקפטריה – מתי וכיצד?

דורך שפירא, שה"מ, לשכת הדרכה רחובות

לאחרונה פורסמו בספרות המקצועית מספר רשימות אשר התייחסו לשיטת ההזנה שזכתה לכינוי "קפטריה". מהרשימות האמורות ניתן היה להסיק שהשיטה האמורה עלולה לפגוע ברווחיות הרפת. כאחד ממעצביה ומפתחיה של שיטת הזנה זו ברצוני לתאר את עקרונות השיטה ולהציע גישה האמורה לבחון את הבעיה, אם ומתי כדאי לאמץ שיטה זו.

תוצאות

ברוב המקרים הפרדת המזונות המשקיים מבליט המזונות המרוכזים הביאה לכך שהפרות צורכות יותר מהבליל המרוכז ופחות מהמזונות המיוצרים במשק.

כתוצאה מכך, ברוב המקרים היתה עליה בתנובת החלב וירידה קלה באחוז השומן בחלב. כמות השומן הכללית לא השתנתה וההכנסה מהחלב עלתה.

בתנאי הסחר ששררו בארץ בשנים האחרונות, הפעלת שיטה זו לא יקרה את המנה וכאמור, העלתה את התפוקות.

עם השתנות תנאי הסחר בחדשים האחרונים, מן הראוי לבחון את השיטה בקפדנות בתנאי כל משק.

יתרונות נוספים של השיטה

מוניעת ביזבז – בשיטת ההזנה המקובלת, ככל שנשארת כמות גדולה של בליל באבוסים, יש צורך להוציא את השאריות אשר מנוצלות רק בחלקן.

נושא זה חמור במיוחד כאשר מדובר בתחמיץ אשר מתחמם ותוסס, קליפות הדדים ומזונות אחרים כשהם באיכות ירודה.

חסכון בעבודה – אין הכרח לנקות את כל האבוסים מדי יום וניתן להוסיף מזונות רק בהתאם לצורך.

ואמנם בשיטה זו ניתן לשלב במנה מזונות מזדמנים בכמות אופטימלית מבלי לפגוע בביצועים של הפרות. לדוגמה, האבסה בירק

תיאור ורקע

עקרון השיטה מבוסס על ההנחה שתנובת החלה שהיא התוצר הראשי של ענף רפת החלב, מהווה מרכיב ראשי ברווחיות הענף. ניתוחים כלכליים הוכיחו כי ברוב המקרים ישנה קורלציה חיובית בולטת בין תנובת החלב ורווחיות הענף, אם כי הקשר אינו מוחלט ומובטח. נראה לנו שלצורך אבטחת תנובה גבוהה לאורך כל התחלובה יש לעשות מאמץ בכיוון הגברת האכילה בתקופות של שיא התנובה, במטרה שהפרה גבוהת התנובה תקלוט את מרבית האנרגיה הדרושה לה לייצור החלב מהמזון והתהליך של פירוק רקמות גוף לצרכי ייצור חלב יצטמצם עד למינימום.

עם הכנסת העגלות המערבלות והנהגת מנות כוליות הסתבר, כי פרות רבות אינן מצליחות לקלוט את האנרגיה הדרושה להן מהבליל האחיד, והן מגיבות בירידה במשקל ואחר כך בירידת התנובה.

מצב זה בולט במיוחד כאשר המזונות המיוצרים במשק (שהם בעיקר שחת ותחמיצים), מיוצרים בהרכב בלתי אחיד ולעיתים קרובות באיכות בלתי מספקת, אשר מביאה לפגיעה בטעמו של המזון, דבר המשפיע על צריכת כלל הבליל.

לכן הוצא להפריד את המזונות המיוצרים במשק ולהאביס אותם בנפרד מבליט המזונות המרוכזים. במטרה לאפשר לפרות לצרוך מקסימום מזון לפי בחירתן החפשית. בפועל

מבוגרות. לעומת זה, ביחס לעדר הפרות המבוגרות אני סבור, שמרבית השיקולים שיביאו את המשק להחלטה אם לאמץ את השיטה קשורים במערכת ייצור המזונות המשקיים.

משק אשר מוגבל בכושר ייצור מזונות משקיים, מסיבות חוסר מים או קרקעות מתאימות, ואשר חייב לדכוש מזונות גסים במחירים יקרים יחסית, ישקול הפעלת השיטה. משקים שאינם מצליחים ליצר את התחמיצים או השחת באיכות גבוהה ובאחידות משביעת רצון, אם מסיבות הקשורות באקלים, אם מסיבת חוסר כח אדם מקצועי לנושא, מן הראוי שיבחנו בחיוב את אימוץ שיטת ההזנה בקפריה.

כאמור, אם המזונות שהוזכרו הם באיכות בינונית או ירודה, אין כל הצדקה לאלץ את הפרות לצרוך אותם בכמות רבה, באמצעות הכללתם בבלייל אחיד.

בנושא זה אוסיף עוד הערה המתיחסת למזונות שאינם אחידים בהרכבם ובאיכותם. במשקים בהם ישנם בוקרים מנוסים אשר ערים לרמת האכילה ויכולים להגיב על כל שינוי הנגרם כתוצאה משינויים בהרכב המזון, הנושא הוא פחות חשוב.

אולם במשקים שבהם הבוקרים פחות מנוסים, ולצערנו ישנם כאלה, ישנה חשיבות מרובה לכך ששינויים בהרכב המזונות שלא אובחנו במועד לא ישפיעו בצורה קשה אל רמת האכילה וכתוצאה מכך על ביצועי הפרות.

מתוך האמור משתמשע, שמשקים אשר מכינים מזונות משקיים באיכות גבוהה ובכמות מספקת לא יפיקו תועלת רבה מהפעלת שיטה זו.

משקים שלא הצליחו להגיע לייצור מכסת החלב שאושרה להם והם עלולים לאבד חלק מהמכסה, מן הראוי שיבחנו אפשרות להפעלת השיטה האמורה לפחות לזמן מוגבל, במטרה להעלות את התנובה ולהבטיח את מכסת הייצור לעתיד.

מן הנכון לבחון את כדאיות השיטה בתנאי כל משק ומשק ולא לדחות אותה על הסף. 

טרי. אין בדעתי לפתוח את הויכוח על מקומו של הירק בהזנת פרות גבוהות תנובה, אולם ברור שמשקים שמעוניינים לשלב ירק במנה יכולים לעשות זאת בשיטה האמורה מבלי לפגוע בתפוקות.

הסתייגויות

אינני בא לטעון כי הפעלת שיטה זו היא ערובה להעלאת התנובה. ישנם גורמים נוספים העשויים לפגוע בתנובה, כגון נגיעות בדלקות עטין או מחלות אחרות, פוריות בלתי מספקת, מבנים לא מתאימים וכו'.

כך שאם הופעלה השיטה ולא הושגו התוצאות יש לבחון, אם הסיבה אינה נעוצה בגורמים אחרים.

מן הראוי להזכיר שבשיטה זו יש להקדיש יותר תשומת לב למעבר הפרות מהזנה בתקופת היובש להזנה שלאחר ההמלטה, במטרה למנוע מחלות מטבוליות כגון קטוזיס.

נושא נוסף שיש לתת עליו את הדעת הוא אספקה ושתיה של מים. כידוע בבקר, ניצול יעיל של מזון מותנה באספקה ושתיה של כמויות גדולות של מים.

לכן, כאשר נוקטים בצעדים מלאכותיים להעלאת האכילה ובעיקר כאשר מדובר במזון יבש ברובו, יש לבחון אם הפרות מקבלות ושותות מספיק מים ואם המים הם באיכות וברמת נקיון מספקת.

שיקולים להנהגת השיטה

במשקים שבהם קבוצת המבכירות מוחזקת בנפרד נראה לי שהקפריה היא השיטה הנכונה ביותר להזנת מבכירות.

כידוע המבכירות מתמידות בתנובה יותר מהפרות; כמו כן הן עדיין בשלבי גידול וזקוקות לאנרגיה וחלבון גם לצרכי גדילה.

לכן נראה לי ששיטה זו עשויה לספק למבכירות את האנרגיה והחלבון הדרושים להן בצורה הטובה ביותר.

אגב, אני סבור שלמבכירות בכלל ובעיקר לאלו המואבסות בשיטה זו יש לדחות את מועד ההזרעה הראשונה מעבר למה שמקובל בפרות